

Historia dwudziestu pięciu ogólnopolskich konferencji kardiologicznych Włocławskiego Towarzystwa Naukowego (1981–2005)

Addendum do zapisu XXV Jubileuszowej Ogólnopolskiej Konferencji Kardiologicznej Włocławskiego Towarzystwa Naukowego
Postępy diagnostyki i terapii w kardiologii

Stanisław Sterkowicz

Kardiochirurgia i Torakochirurgia Polska 2009; 6 (1): 82–87

W 1975 roku w ramach reformy administracyjnej państwa utworzonych zostało 49 województw. W wyniku tej reformy Włocławek stał się siedzibą władz wojewódzkich. Ta zmiana administracyjna przyczyniła się do rozwoju nowo utworzonego województwa włocławskiego w wielu dziedzinach. Ambicją władz stało się dorównanie miastom wojewódzkim o dużych tradycjach. W realizacji ambitnych planów dużą pomoc władzom okazały instytucje Łodzi. Nadzór nad opieką medyczną w województwie włocławskim przejęła Akademia Medyczna w Łodzi. Z inicjatywy ówczesnego Rektora tej uczelni i miejscowych władz wojewódzkich w 1979 roku powstało Włocławskie Towarzystwo Naukowe, a jego pierwszym prezesem został rektor Akademii Medycznej w Łodzi – prof. Antoni Kotetko. Jednym z wydziałów Towarzystwa stał się Wydział Nauk Przyrodniczych z Sekcją Nauk Medycznych. W ramach działalności tego Wydziału postanowiono, wykorzystując dobrą współpracę z Akademią Medyczną w Łodzi, organizować okresowo konferencje kardiologiczne, poświęcone doskonaleniu lekarzy w postępiach diagnostyki i terapii w tej dziedzinie.

Pierwszą konferencję kardiologiczną zorganizowano 30 V 1981 roku we Włocławku. Poświęcono ją zastosowaniu beta-blokerów w leczeniu kardiologicznym. Wygłoszono na niej 5 referatów, których autorami byli klinicyści z Akademii Medycznej w Łodzi, oraz przedstawiono kilka doniesień naukowych. Konferencja wzbudziła duże zainteresowanie wśród lekarzy, nie tylko z województwa włocławskiego. Wzięło w niej udział około 250 uczestników. Wszyscy otrzymali broszurkę zawierającą streszczenia wygłoszonych na konferencji referatów oraz doniesień naukowych.

Zachęczone powodzeniem Włocławskie Towarzystwo Naukowe postanowiło organizować podobne konferencje w następnych latach, zapraszając na referentów czołowych polskich kardiologów i kardiochirurgów z Akademii Medycznych oraz medycznych Instytutów Naukowych. Kolejne konferencje – w przeciwieństwie do pierwszej, regionalnej – miały już charakter ogólnopolski. Wielu lekarzy z różnych regionów kraju zaczęło bowiem interesować się tą formą doskonalenia zawodowego.

Druga konferencja kardiologiczna odbyła się 4 VI 1982 roku. Poświęcono ją rehabilitacji kardiologicznej, głównie chorych po przebytych zawałach serca. Omówiono na niej rehabilitację szpitalną, sanatoryjną i ambulatoryjną. Konferencję udało się zorganizować, mimo istnienia w owym czasie zakazu zgromadzeń wprowadzonego w związku ze stanem wojennym.

Trzecia konferencja miała miejsce 1 VI 1983 roku. Tematem jej była *Nieinwazyjna diagnostyka kardiologiczna*. Omówiono na niej badania polikardiograficzne, ultrasonokardiograficzne, radioizotopowe w 51 doniesieniach naukowych pochodzących z 28 ośrodków klinicznych (z Gdańska, Bydgoszczy, Łodzi, Krakowa, Warszawy i Katowic). Wzięło w niej udział ponad 300 uczestników. Była to więc już prawdziwie ogólnopolska konferencja kardiologiczna – przede wszystkim dzięki udziałowi wybitnych specjalistów z wielu ośrodków klinicznych w kraju.

Uwzględniając wzrastające zainteresowanie lekarzy włocławskimi konferencjami kardiologicznymi oraz duży napływ tematów naukowych do prezentacji, organizatorzy postanowili wydłużyć czas jej trwania do dwóch dni. W dniach 9–10 VI 1984 roku odbyła się czwarta konferencja kardiologiczna. Na temat konferencji wybrano zagadnienie świeżego zawału serca. Wygłoszono na niej 7 referatów i 60 doniesień naukowych z różnych ośrodków klinicznych w Polsce: Warszawy, Łodzi, Poznania, Gdańska, Bydgoszczy i Krakowa. Omówiono wiele zagadnień, m.in.: postępowanie z chorym w zawałe zagrażającym, stałe monitorowanie w zawałe serca, leczenie kardiologiczne choroby wieńcowej. Na konferencji specjalną sesję poświęcono uczczeniu zasług dla polskiej kardiologii prof. Jana Molla, którego uczniowie wygłosili szereg referatów omawiających jego działalność naukową, a Włocławskie Towarzystwo Naukowe wydało broszurę poświęconą życiu, osiągnięciom zawodowym i naukowym profesora. Z tej też okazji Zarząd Towarzystwa nadał prof. dr. hab. n. med. Janowi Mollowi tytuł Członka Honorowego Włocławskiego Towarzystwa Naukowego.

Z biegiem lat zaczęła się tworzyć tradycja włocławskich konferencji kardiologicznych. W środowisku lekarskim Polski

wzrastało zainteresowanie tą formą doskonalenia. Kolejną, piątą już konferencję postanowiono zorganizować w Ciechocinku, łącząc ją z 40-leciem działalności Wojskowego Szpitala Uzdrawiskowego. Jako temat konferencji wybrano społeczno-kliniczne problemy nadciśnienia tętniczego. Konferencja odbyła się w dniach 1–2 VI 1985 r. Uroczyste otwarcie odbyło się z udziałem władz centralnych i wojewódzkich. Wygłoszono na niej 4 referaty i 45 doniesień naukowych. Odbyła się też specjalna sesja okrągłego stołu z udziałem szeregu klinicyistów. Wyświetlono kilka filmów naukowych, zaś uroczystą oprawę zapewniła orkiestra reprezentacyjna Wojska Polskiego.

Szósta konferencja, która odbyła się w dniach 9–10 VI 1986 r. we Włocławku, miała szczególny charakter. Obok bowiem tematu głównego konferencji, jakim były problemy diagnostyczno-lecznicze nabytych wad serca, po raz pierwszy w Polsce zorganizowano sesję poświęconą transplantacji serca – z udziałem wykonawcy pierwszego przeszczepu prof. Jana Molla oraz doc. Zbigniewa Religi, który po wieloletniej przerwie w wykonywaniu tych zabiegów dokonał przetomu i wprowadził na stałe wykonywanie transplantacji serca w Polsce. W temacie głównym konferencji wygłoszono 9 referatów z różnych ośrodków klinicznych (Łódź, Kraków, Warszawa) oraz przedstawiono 28 doniesień naukowych. Omówiono m.in. diagnostykę kliniczną i elektrokardiograficzną wad serca, rentgenodiagnostykę, badania inwazyjne w wadach serca, chirurgiczne leczenie wad serca. Referaty wygłoszone na sesji poświęconej transplantacji serca zostały wydane w odrębnej monografii. Zawarto w niej historię transplantacji serca, technikę jej wykonania, kontrolę chorych po przeszczepie, podstawy prawne i problematykę społeczną związaną z tym zabiegiem.

Siódma konferencja odbyła się w dniach 5–6 VI 1987 roku. Poświęcono ją przewlekłej niewydolności serca. Oprócz referatów wygłaszanych przez referentów z różnych ośrodków klinicznych odbyła się konferencja okrągłego stołu, na której omówiono nowe leki inotropowe, leczenie przewlekłego serca płucnego, leczenie niefarmakologiczne niewydolności serca i inne. Poza tematem głównym konferencji wygłoszono również referat poświęcony prof. Tadeuszowi Reichsteinowi, pierwszemu polskiemu nobliście w dziedzinie medycyny, rodem z Włocławka, który w tym właśnie roku obchodził 90-lecie swoich urodzin.

I tak oto konferencje kardiologiczne Włocławskiego Towarzystwa Naukowego stały się pewną tradycją polskiej kardiologii. Kolejna, ósma konferencja potężona została z 43. konferencją Polskiego Towarzystwa Kardiologicznego i odbyła się w dniach 27–28 V 1988 roku. Omówiono na niej problemy kliniczne zespołu wypadania płatków zastawek sercowych, zwane chorobą Barlowa. Choroba ta została odkryta na początku lat 60. XX w. Dzięki badaniom echokardiograficznym można było przeprowadzić szeroko zakrojone badania na temat tej choroby. Okazała się ona schorzeniem dość często występującym, choć dotąd nieznanym. Na konferencji przedstawiono 47 doniesień na ten temat. Omówiono kliniczne aspekty zespołu wypadania płatków zastawki mitralnej oraz leczenie zachowawcze i chirurgiczne.

Dziewiątą konferencję, która odbyła się 9–10 VI 1989 roku we Włocławku, poświęcono zaburzeniom rytmu serca. Niektóre zaburzenia rytmu serca są bardzo groźne dla życia i stanowią przyczynę nagłych zgonów. Temu tematowi na całym świecie poświęca się bardzo dużo uwagi. Na konferencji mówiono, jak zapobiegać występowaniu zaburzeń rytmu serca i jak je leczyć. W części głównej konferencji wygłoszono 4 referaty dotyczące: elektrofizjologicznych podstaw zaburzeń rytmu serca, ich klasyfikacji, rozpoznania i leczenia farmakologicznego oraz elektroterapii.

Dziesiąta konferencja odbyła się 8–9 VI 1990 roku. Omawiano na niej problemy kliniczne choroby wieńcowej. Rozważano prewencję pierwotną choroby wieńcowej, leczenie zachowawcze i inwazyjne oraz rehabilitację chorych po zawale serca. Przedstawiono również szereg doniesień naukowych. Na odrębnej sesji omówiono leczenie chirurgiczne choroby wieńcowej. Na specjalnej konferencji okrągłego stołu referenci przedyskutowali różne aspekty leczenia tej częstej i groźnej choroby.

Począwszy od jedenastej konferencji, organizatorzy zmienili jej dotychczasową formułę. Zamiast jednego, wiodącego tematu postanowiono dokonywać na konferencji przeglądu najnowszych osiągnięć w dziedzinie diagnostyki i terapii w kardiologii. Wybór tematów pozostawiono klinicyistom. Organizatorzy mieli zadanie zadbać o różnorodność tematów i ich dobór z różnych działów kardiologii. Postanowiono, że po zakończonej konferencji wszystkie wygłoszone referaty będą opracowane w formie zapisu książkowego i udostępniane nieodpłatnie uczestnikom następnej konferencji. W tej nowej już formule zorganizowano jedenastą konferencję, w dniach 24–25 V 1991 roku i odtąd zaczęły się ukazywać zapisy książkowe każdej konferencji, a wszystkie kolejne konferencje nosiły stały tytuł ogólny: *Postępy diagnostyki i terapii w kardiologii*. Zrezygnowano zupełnie z przedstawiania doniesień naukowych na rzecz referatów i konferencji okrągłego stołu z różnymi tematami. Podczas konferencji omówiono leczenie zaburzeń rytmu serca, leczenie chorób zakrzepowo-zatorowych, leczenie fibrynolityczne zawału serca, zwalczanie zaburzeń gospodarki tłuszczowej (hiperlipidemii), postępy w leczeniu nadciśnienia tętniczego, stosowanie blokerów kanału wapniowego oraz blokerów beta-adrenergicznych w kardiologii. Nowa forma organizacyjna konferencji spotkała się z dużym uznaniem ze strony uczestników.

Podobnie prowadzona była też dwunasta konferencja kardiologiczna (4–5 VI 1992 roku). Duże zainteresowanie wzbudził na niej referat prof. Zbigniewa Religi na temat wspomagania krążenia sercem sztucznym lub za pomocą komór wspomagających. Druga sesja poświęcona była leczeniom chorób węzła zatokowego i stosowaniu stymulatorów; trzecia dotyczyła monitorowania leczenia chorób serca i naczyń. Profesor Marek Dąbrowski omówił z kolei postępy w leczeniu inwazyjnym choroby wieńcowej, a prof. Maria Krzemińska-Pakutowa problemy leczenia niewydolności serca. Z kolei kardiochirurdzy z Akademii Medycznych w Łodzi i Poznaniu zajęli się problematyką zabiegów na zastawkach serca oraz w przypadkach zawałów serca. Naj-

nowsze techniki diagnostyczne w kardiologii z użyciem tomografii komputerowej i wykorzystania rezonansu magnetycznego przedstawiła prof. Barbara Dąbrowska z Warszawy, a prof. Elżbieta Kostka-Trąbka i prof. Maria Kopeć zajęły się problematyką leczenia chorób zakrzepowych z zastosowaniem najnowszych leków przeciwkrzepliwych.

Trzynasta konferencja (11–12 VI 1993 roku) składała się z 9 sesji referatowych. Rolę magnezu w chorobach serca omówił prof. Leszek Ceremużyński, zastosowanie blokerów wapniowych – prof. Maria Krzezińska-Pakułowa, przewlekłą zatorowość płucną – prof. Adam Torbicki, a postępowanie z chorym po przebytym zawale – prof. Krzysztof Wrabec. Zajęto się również kardiologią dziecięcą: prof. Jerzy Świdorski omówił problematykę zaburzeń rytmu serca u dzieci, a prof. Barbara Dębiec – inwazyjne i chirurgiczne leczenie wad wrodzonych serca. Tematowi zawsze aktualnemu – postępowi w leczeniu nadciśnienia tętniczego – poświęcił swój referat prof. Włodzimierz Januszewicz, a prof. Barbara Krupa-Wojciechowska zaburzeniom kardiologicznym u chorych na cukrzycę. Z kolei prof. Edmund Nartowicz przedstawił problematykę zaburzeń elektrolitowych w farmakoterapii kardiologicznej, a prof. Grzegorz Opolski – problemy kliniczne leczenia utrwalonego migotania przedsionków.

Kolejna, czternasta konferencja (17–18 VI 1994 roku) utrzymała nową formułę organizacyjną. W konferencji uczestniczył, jako referent, minister zdrowia, kardiolog prof. Jacek Żochowski, referując problematykę wstrząsu kardiogenego. Dużym zainteresowaniem uczestników cieszyły się referaty poświęcone roli ochronnej śródbłonka naczyniowego. W kolejnych referatach omawiano nowoczesne metody korekcji zmienionej chorobowo zastawki mitralnej, zaś prof. Janusz Zastónka zajął się problematyką leczenia chirurgicznego chorych w podeszłym wieku na choroby serca. Profesor Wacław Sitkowski, przedstawiając poglądy na leczenie chirurgiczne w chorobie wieńcowej, postulował konieczność tworzenia w Polsce sieci klinicznych ośrodków kardiologicznych. W drugim dniu konferencji omawiano rozpoznanie i leczenie chorób powodujących wtórne nadciśnienie tętnicze. Dalsze referaty dotyczyły leczenia fibrynolitycznego zawału serca oraz wykorzystania najnowszych leków beta-adrenolitycznych. Omawiano również rozpoznanie i leczenie hiperlipidemii oraz leczenie przetrwałego migotania przedsionków.

Piętnasta, jubileuszowa konferencja odbyła się w dniach 16–17 VI 1995 roku. Wzięli w niej udział: minister zdrowia, prezesi Polskiego Towarzystwa Lekarskiego, Polskiego Towarzystwa Kardiologicznego, Towarzystwa Internistów Polskich. Wyświetlono na niej film o życiu i działalności naukowej prof. Tadeusza Reichsteina oraz promowano książkę z jego biografiją. W sesji naukowej referenci – kierownicy klinik, profesorowie z kilku Akademii Medycznych – wygłosili 13 referatów, omawiając takie tematy, jak: niestabilna choroba wieńcowa, postępy kardiologii interwencyjnej, problemy kardiologii geriatrycznej, postępy farmakoterapii nadciśnienia tętniczego, kardiomiopatia rozstrzeniowa, wykorzystanie beta-blokerów w leczeniu nadciśnienia i zaburzeń rytmu, biorytmy choroby niedokrwiennej serca, zastosowanie inhibitorów konwertazy angiotensyny, niefarmakologiczne metody

leczenia arytmii serca, nowości w leczeniu zatorowości płucnej, wykorzystanie azotanów w leczeniu choroby wieńcowej. Jak co roku wszyscy uczestnicy otrzymali pełny zapis książkowy poprzedniej, czternastej konferencji.

Szesnasta konferencja kardiologiczna odbyła się w dniach 7–8 VI 1996 roku. Wzięło w niej udział w charakterze referentów 14 profesorów, kierowników klinik kardiologicznych i kardiologicznych wraz z zespołami współpracowników z Akademii Medycznych w Warszawie, Łodzi, Krakowie i Katowicach. Na konferencji poruszano zagadnienia: jak leczyć pacjenta z miażdżycą naczyń wieńcowych, czy przy niskiej frakcji wyrzutowej lewej komory serca w chorobie wieńcowej wykonywać zabiegi udrażniające, czy też transplantację serca, wpływ napięcia nerwowego na zapis elektrokardiograficzny, rozpoznawanie i leczenie infekcyjnego zapalenia wsierdza. Poruszono ważny problem farmakoekonomii w leczeniu chorób serca i naczyń. Omawiano przyczyny nagłej śmierci sercowej i możliwości jej przewidywania oraz zapobieganie przemianie metabolicznej w chorobie wieńcowej. Odbyła się również dyskusja panelowa na temat leczenia ostrej niewydolności serca oraz problemów leczenia operacyjnego chorych po przebytych zawalach serca. Wygłoszono referat dotyczący niedociśnienia tętniczego. Jakby odwrotnością tego tematu była sesja poświęcona farmakologicznym i niefarmakologicznym metodom leczenia nadciśnienia tętniczego. Nie zabrakło tematów z dziedziny kardiologii dziecięcej. Na odrębnej sesji omawiano z kolei wykorzystanie beta-blokerów oraz leków z grupy inhibitorów konwertazy angiotensyny u dzieci. Niezmiernie interesującym problemem leczniczym dla lekarzy zajmujących się kardiologią było szukanie odpowiedzi klinicystów na pytanie, czy w przewlekłym migotaniu przedsionków należy dążyć do umiarkowania, czy też kontrolować czynność komór. Omawiano również problematykę leczenia przeciwzakrzepowego, jak też problemy żywności mięśnia serca w przebiegu niedokrwienia mięśnia serca. Zakres poruszanych tematów był więc bardzo obszerny.

Z biegiem lat wrocławskie konferencje kardiologiczne zdobywały stałych referentów wśród wybitnych kardiologów, jak i stałych sympatyków-uczestników. W siedemnastej konferencji (20–21 VI 1997 roku) wzięło udział kilkunastu profesorów i docentów z renomowanych ośrodków klinicznych oraz około 300 uczestników – lekarzy z całej Polski. Na konferencji omawiano następujące tematy: nowoczesne metody echokardiograficzne, rola przeszskórnej angioplastyki u chorych w świeżym zawale serca, leczenie komorowych zaburzeń rytmu serca, nadciśnienie tętnicze płucne, leczenie tętniaków rozwarstwiających aorty, nawroty dolegliwości wieńcowych po zabiegach udrażniania, operacje wieńcowe bez krążenia pozaustrojowego, interwencje inwazyjne w świeżym zawale serca, blokery receptorów angiotensyny, zastosowanie antagonistów wapnia w leczeniu choroby wieńcowej, podawanie antykoagulantów u osób w podeszłym wieku, stan zdrowia u dzieci uprawiających sport i inne.

Osiemnasta konferencja, pod tradycyjną już nazwą, odbyła się w dniach 12–13 VI 1998 roku, goszcząc kilkunastu stałych referentów z kilku ośrodków klinicznych: Łodzi, Warszawy, Katowic, Krakowa, Gdańska, oraz wielu uczestni-

ków. Omawiano na niej zarówno nowe kierunki w leczeniu nadciśnienia tętniczego, jak i kontrowersje związane z farmakoterapią tego schorzenia oraz sposoby zapobiegania powikłaniom narządowym w przebiegu tej choroby. Niezmiernie interesującym zagadnieniem były rozważania nad skutecznością i bezpieczeństwem leczenia farmakologicznego zaburzeń gospodarki lipidowej. Omówiono aktualny stan wiedzy w postępowaniach leczniczych ostrych incydentów wieńcowych i rolę czynników ryzyka w prewencji choroby wieńcowej. Nieomal stałym tematem konferencji były postępy w leczeniu niewydolności serca oraz leczenia przeciwskrzepliwego i antyagregacyjnego po zabiegach wieńcowych oraz na zastawkach serca. Duże zainteresowanie wzbudził również temat problematyki choroby niedokrwiennej serca u ludzi przed 40. rokiem życia oraz wykonywanie operacji na sercu u chorych po 70. roku życia. Omawiano także zagadnienia leczenia kardiologicznego u ludzi w wieku podeszłym, stosowanie stymulatorów w leczeniu nadkomorowych zaburzeń rytmu serca, dyskutowano również na temat niezmiernie rzadko omawiany, ale bardzo ważny – immunologicznych aspektów chorób serca.

Każda konferencja ukazywała uczestnikom, jak ogromnie szybko, wraz z wielkim postępem techniki, zmienia się leczenie kardiologiczne. Każdy rok przynosił nowe, ważne obserwacje klinicystów, nowe leki, nowe metody leczenia. Na dziewiętnastej konferencji kardiologicznej (4–5 VI 1999 roku) omawiano takie tematy, jak: rzadkie wskazania do stymulacji serca, jak leczyć świeży zawał serca – fibrynolitycznie czy inwazyjnie, wpływ układu współczulnego na powstawanie nadciśnienia tętniczego, cukrzyca a choroba wieńcowa, nieinwazyjne metody badań dla oceny ryzyka nagłego zgonu po zabiegach, czynniki ryzyka w operacjach kardiologicznych, prognozowanie pacjentów po transplantacji serca, wybór inwazyjnej terapii w końcowej postaci choroby niedokrwiennej serca, leczenie przeciwplatek, wady wrodzone serca, rola edukacji chorych w leczeniu nadciśnienia tętniczego, interakcje leków kardiologicznych, diagnostyka zapalenia mięśnia serca, zastosowanie Internetu w kardiologii. Tematyka omawianych problemów klinicznych wskazywała, jak ważną rolę spełniają konferencje w doskonaleniu lekarzy i jak dużą wartość przedstawiają publikacje, zawierające autoryzowane zapisy wygłoszonych referatów i odbytych sesji panelowych.

U schyłku XX wieku, w dniach 9–10 VI 2000 roku, odbyła się dwudziesta ogólnopolska konferencja kardiologiczna Włocławskiego Towarzystwa Naukowego z udziałem stałych referentów, czołowych polskich kardiologów i wiernych sympatyków, lekarzy z całej Polski. Tematyka omawiana na konferencji była obszerna i zgodnie z założeniem programowym, stanowiła przegląd postępów w kardiologii. Omawiano więc schorzenia układu krążenia u kobiet, leczenie hipolipemiczne, aktualne zalecenia leczenia nadciśnienia tętniczego, markery biochemiczne niedokrwiennej choroby serca, przygotowanie farmakologiczne do zabiegu kardiologicznego, leczenie wstrząsu kardiogenego, organizację leczenia świeżego zawału serca, leczenie wad aortalnych u dzieci, analizy i prognozowanie chorób wieńcowych leczonych operacyjnie, transplantację serca u dzieci, standardy postępowania

w stabilnej postaci choroby wieńcowej, leki przeciwzakrzepowe w ostrych zespołach wieńcowych, możliwości wczesnej diagnostyki i leczenia wrodzonych wad serca w Polsce, zespoły chorobowe z odstawienia leków stosowanych w kardiologii, zaburzenia rytmu serca u kobiet w ciąży, rozkurczową niewydolność lewej komory serca, zaburzenia gospodarki węglowodanowej u chorych na chorobę niedokrwinną serca.

Dużą pomoc w doskonaleniu lekarzy, zwłaszcza wobec szybkich postępów kardiologii, stanowią drukowane zapisy z przebiegu każdej konferencji; zawierają one pełne autorskie teksty referatów i tworzą już obecnie małą biblioteczkę, niezwykle przydatną każdemu lekarzowi spotykającemu w swej praktyce problemy związane z kardiologią. Doceniając wartość tych publikacji, Komitet Badań Naukowych wspierał finansowo ich wydawanie. Umożliwiło to organizatorom nieodpłatne przekazywanie zapisów wszystkim uczestnikom konferencji, a za niewielką opłatą – wszystkim lekarzom zainteresowanym doskonaleniem w kardiologii. Zapisy książkowe z każdej konferencji przyjęły formę cyklicznego wydawnictwa. Ze względu na treść publikowanych referatów, jak osoby autorów – czołowych polskich kardiologów i kardiochirurgów – zasługują one w pełni na nazwanie ich polskimi rocznikami kardiologicznymi.

Z biegiem lat poszerzało się grono referentów z ośrodków klinicznych, obejmując swym zasięgiem wszystkie akademie medyczne, a także naukowe instytuty powiązane z naukami medycznymi, jak Instytut Leków, Instytut Żywności i Żywienia. W tej sprzyjającej ze strony polskich kardiologów atmosferze przychylności łatwiej przychodziło organizować konferencje. Dwudziesta pierwsza konferencja kardiologiczna odbyła się w dniach 15–16 VI 2001 roku. Wykład inauguracyjny na temat układu reninowo-angiotensynowo-aldosteronowego wygłosił czołowy polski internista prof. Franciszek Kokot. Z zakresu kardiologii dziecięcej przedstawiono problemy kardiologiczne występujące u noworodków oraz samoistne nadciśnienie tętnicze u dzieci. Dyskutowano również na temat stanów psychicznych pacjentów zagrożonych utratą życia w ciężkich schorzeniach serca, omawiając farmakologię stosowanych w tych stanach leków psychotropowych. Omawiano ponadto, niedoceniany na ogół, problem izolowanego nadciśnienia tętniczego skurczowego, a także nowe możliwości leczenia ostrych zespołów wieńcowych przez stosowanie blokerów glikoproteinowych płytkowych oraz inhibitorów wymiennika jonowego sodowo-wodorowego. Reakcje niepożądane leków kardiologicznych przedstawił znany kardiolog prof. Andrzej Danysz. Klinicyści zastanawiali się, jak leczyć ostry zespół wieńcowy i debatowali nad możliwością zwalczania zaburzeń rytmu serca za pomocą ablacji oraz nad możliwością stałej elektrostymulacji serca. Kardiochirurdzy przedstawili temat mało inwazyjnych zabiegów w chirurgii wieńcowej oraz ryzyko leczenia operacyjnego w zabiegach sercowych. Z działy diagnostyki kardiologicznej przedstawiono temat echokardiografii kontrastowej w praktyce klinicznej. Omawiano również wartość leczenia balneologicznego w chorobach serca, markery ryzyka miażdżycy, postępowanie z chorym na cukrzycę i chorobę wieńcową oraz udział układu immunologicznego w miażdżycy. Poza programem zgłoszono prace o zespole wydłużonego

QT oraz wpływu nadmiernej aktywności układu sympatycznego w genezie nadciśnienia tętniczego.

Tradycyjnie wrocławskie konferencje kardiologiczne organizowane są wiosną, najczęściej w czerwcu. Dwudziesta druga konferencja, zgodnie z tym rytmem, odbyła się w dniach 14–15 VI 2002 roku. W ramach szerokiego tematu dotyczącego nadciśnienia tętniczego omawiano postępy farmakoterapii, nadciśnienie tętnicze wtórne oraz potrzebę indywidualizacji terapii chorych na tę chorobę. Sporo referatów poświęcono kardiologii, a w szczególności chirurgicznemu leczeniu zawału wieńcowego, całkowitej tętniczej rewaskularyzacji serca, zagadnieniu, kiedy operacje pomostowania naczyń wieńcowych zastępować technikami mało inwazyjnymi, diagnostyce i leczeniu operacyjnemu rozwarstwienia aorty i tętniaków aorty. Z problemów diagnostyki kardiologicznej omawiano angiografię wieńcową, znaczenie echokardiografii przezprzełykowej w operacjach zastawek. Omawiano również nowe leki hipotensyjne, dysfunkcję śródbłonna naczyniowego w powstawaniu miażdżycy, nikotynizm jako poważny czynnik rozwoju miażdżycy, miażdżycę kończyn dolnych, tętnic dogłowych oraz wartość nowej grupy leków – statyn, w zwalczaniu hiperlipidemii w zastosowaniu do choroby wieńcowej. Zastanawiano się również nad możliwościami chirurgicznego leczenia utrwalonego migotania przedsionków, nad cytoprotekcją jako nową perspektywą leczenia choroby wieńcowej, a również nad hipotezą, czy infekcje zębopochodne stanowią mogący czynnik ryzyka choroby wieńcowej. Przedstawiono postępy w inwazyjnej terapii świeżego zawału serca oraz potrzebę tworzenia całodobowych dyżurów w ośrodkach prowadzących takie leczenie. Niezwykle poruszającym tematem był referat poświęcony jatrogennym przyczynom zgonów, bagatelizowanym na ogół w praktyce lekarza.

Z pewnością każdego kardiologa mogła zainteresować kolejna, dwudziesta trzecia konferencja, która odbyła się 13–14 VI 2003 roku. Rozpoczęło ją omówienie problematyki nagłych zgonów sercowych. Szczególne zainteresowanie wzbudził temat *Zastosowanie komórek macierzystych dla regeneracji mięśnia sercowego uszkodzonego przez zawał*. Jak zwykle, tak i na tej konferencji, poświęcono dużo uwagi nadciśnieniu tętniczemu, omawiając następujące kwestie: czy tylko obniżenie ciśnienia ma być celem leczniczym, czy mamy już epidemię hiperaldosteronizmu, jak traktować nadciśnienie tętnicze u kobiet w ciąży, jak oceniać wtórne nadciśnienie tętnicze. Dużo uwagi poświęcono przetrwałemu migotaniu przedsionków, omawiając postępy w jego leczeniu, ablację śródoperacyjną u chorych z tym objawem chorobowym oraz farmakologiczne i niefarmakologiczne metody jego leczenia. Tematem wiodącym były rozważania nad inwazyjnym leczeniem choroby wieńcowej w związku z jej wynikami krótko- i długoterminowymi. Omawiano również wykorzystanie elektrokardiografii dla rozpoznawania lokalizacji zawału, wstrząs kardiogeny jako wciąż nierozwiązany problem oraz na ogół bagatelizowane omdlenia – dzieląc je na neuro- i kardiogenne oraz wskazując na metody diagnostyczne i lecznicze. Kardiochirurdzy rozważali rekonstrukcję pozawałowej lewej komory serca, a farmakolodzy rolę czynników nieswoistych w działaniu leków. Poruszono również proble-

matykę rozkurczowej niewydolności serca – zastanawiano się, jak ją rozpoznawać i jak leczyć. Przekrój poruszonych zagadnień był szeroki.

Dwudziesta czwarta konferencja odbyła się w dniach 4–5 VI 2004 roku i poświęcona była tradycyjnie różnym problemom współczesnej kardiologii. Rozpoczęła się omawianiem postępowania z chorym mającym wszczepioną zastawkę serca. Szereg referatów poświęcono farmakoterapii kardiologicznej – nowym aspektem stosowania azotanów w leczeniu stabilnej choroby wieńcowej, postępowaniu leczniczemu w niewydolności krążenia, pozawałowej przebudowie lewej komory serca, zaburzeniom rytmu serca u dzieci, rozważaniom, czy dotąd stosowane w chorobie wieńcowej leki wyczerpują możliwości jej leczenia. Zwrócono też uwagę na wzrastającą rolę inhibitorów konwertazy angiotensyny i statyn w leczeniu chorób serca i naczyń. Kardiochirurdzy zastanawiali się nad możliwościami interwencji zabiegowych w leczeniu niewydolności serca, nad problemami tak zwanej ostrej klatki piersiowej, a więc kardiologii ratunkowej, nad operacjami pomostowania w trybie nagłym, oraz wskazaniami do pilnej interwencji w guzach serca. Nowi specjaliści kardiologiczni – kardiologowie inwazyjni – zastanawiali się z kolei nad postępowaniami w leczeniu wad układu krążenia u dzieci oraz w ostrych zespołach wieńcowych. Kardiologowie dziecięcy z kolei omawiali współczesne metody diagnostyczne zaburzeń rytmu serca u dzieci. Oprócz tych tematów omawiano również odruchowe utraty przytomności i możliwości ich efektywnego leczenia, ocenę ryzyka operacyjnego w chorobach serca, jak również postępy w elektrofizjologii klinicznej.

Dwudziesta piąta, jubileuszowa konferencja odbyła się w dniach 17–18 VI 2005 roku pod patronatem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Aleksandra Kwaśniewskiego. Było to niewątpliwie zaszczytne wyróżnienie ze strony najwyższej władzy w państwie dla organizatorów i wielkim dowodem uznania dla dotychczasowych osiągnięć.

Obok licznych pism gratulacyjnych od władz miejscowych oraz korporacji lekarskich szczególnie miłe słowa uznania skierował do organizatorów Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Lekarskiego.

Jubileuszowa konferencja rozpoczęła się wykładem inauguracyjnym czołowego polskiego internisty prof. Franciszka Kokota ze Śląskiej Akademii Medycznej na temat *Jatrogenne zaburzenia elektrolitowe u chorych kardiologicznych*. Korespondował z nim następny referat wybitnego farmakologa, prof. Andrzeja Danysza *Niektóre błędy farmakoterapii kardiologicznej*. Tradycyjnie już w konferencji wzięli udział w charakterze referentów klinicyści z kilku ośrodków krajowych (Warszawy, Krakowa, Łodzi, Wrocławia, Poznania, Gdańska, Katowic), kierownicy klinik kardiologicznych i kardiologicznych wraz z zespołami współpracowników. Na 6 sesjach panelowych i 8 sesjach referatowych omówiono takie tematy, jak: stymulacja dwukomorowa w leczeniu niewydolności serca, badania ergometryczne u chorych na chorobę wieńcową, leczenie nieinwazyjne choroby wieńcowej, otyłość jako baza dla rozwoju miażdżycy, nowe spojrzenie na leczenie izolowanego nadciśnienia tętniczego, współczesne strategie leczenia choroby niedokrwiennej serca, pomosto-

wanie tętnic wieńcowych bez krążenia pozaustrojowego, całkowita rewaskularyzacja tętnic wieńcowych, infekcyjne zapalenie wsierdzia, skojarzone leczenie farmakologiczne, inwazyjne i chirurgiczne w niewydolności serca, stymulacja rdzenia kręgowego w ciężkiej postaci duszniczy bolesnej, nowe możliwości leczenia chirurgicznego wad aortalnych, najnowsze metody nieinwazyjnej diagnostyki chorób serca, niewydolność serca jako wyzwanie dla kardiochirurga, inwazyjna terapia ostrych zespołów wieńcowych, regresja przerostu lewej komory serca drogą leczenia hipotensyjnego, leczenie inwazyjne zaburzeń rytmu serca, rola echokardiografii w zamykaniu bezoperacyjnym ubytków w przegrodzie międzyprzedsionkowej serca oraz postępowanie z chorym po przebytej zatorowości płucnej.

Był to więc doskonały przegląd różnorodnych problemów diagnostycznych i leczniczych dotyczących chorób serca i naczyń. Książkowy zapis wszystkich referatów wygłoszonych na konferencji poszerzył niewątpliwie liczbę odbiorców – lekarzy pragnących doskonalić się w kardiologii.

Jubileusz zorganizowania 25 ogólnopolskich konferencji kardiologicznych stanowił dobrą okazję do podsumowania wieloletniej działalności Włocławskiego Towarzystwa Naukowego w tym zakresie. Z pewnością ogólnopolskie konferencje kardiologiczne, organizowane w mieście powiatowym i bez zaplecza akademickiego, systematycznie każdego roku, stojące na bardzo wysokim poziomie naukowym i dydaktycznym, dzięki pozyskiwaniu na referatów czołowych przedstawicieli nauk medycznych z wielu akademii medycznych i powiązanych z lecznictwem instytutów naukowych, stanowią ewenement w polskim świecie lekarskim. Nie znajdują one odpowiednika w skali całego kraju. Organizacja konferencji jest pozastatutową działalnością regionalnego towarzystwa naukowego, niepowiązanego z instytucjami opieki zdrowotnej w Polsce. Celem konferencji było i jest doskonalenie lekarzy praktyków w postępach wiedzy medycznej w dziedzinie kardiologii. Ta działalność ma ogromne znaczenie dla lekarzy ze względu na wielki i niezwykle szybki postęp medyczny w tej dziedzinie, jak również dlatego, że choroby serca i naczyń są najbardziej powszechne i powodują największą liczbę zgonów.

Od poziomu wykształcenia lekarzy i ich ustawicznego doskonalenia zależy w ogromnym stopniu to, czy poziom lecznictwa w tej ważnej dziedzinie, jaką jest kardiologia, będzie optymalny. Warto więc podsumować statystycznie osiągnięcia Włocławskiego Towarzystwa Naukowego w procesie doskonalenia lekarzy w postępach kardiologii.

W ciągu 25-lecia (1981–2005) odbyło się ogółem 25 konferencji, w tym tylko 3 pierwsze były jednodniowe. Łącznie na zajęcia konferencyjne przeznaczono 42 dni, co w przeliczeniu na dni robocze odpowiada dwumiesięcznemu kursowi szkoleniowemu. W przeliczeniu godzinnym zajęcia konferen-

cyjne trwały łącznie 340 godzin. Ogółem w dotychczasowych szkoleniach wzięło udział ponad 6 tysięcy lekarzy, w tym wielu niejednokrotnie. Na wszystkich dotąd konferencjach wygłoszonych zostało 150 referatów, odbyło się 100 sesji panelowych oraz przedstawiono około 350 doniesień naukowych. Materiały drukowane konferencji w formie pamiętników i zapisów liczą ponad 5 tysięcy stron. Na konferencjach wystąpiło ogółem w charakterze referentów ponad 500 nauczycieli akademickich (wielu częściej niż raz) – profesorów i doktorów habilitowanych, kierowników klinik i zakładów ze wszystkich akademii medycznych w Polsce oraz instytutów naukowych powiązanych z lecznictwem kardiologicznym.

W ciągu 25 lat organizacji włocławskich konferencji kardiologicznych kilku wybitnych lekarzy, współpracujących z nami, odeszło na zawsze. Boleśnie odczuwamy ich stratę. Byli oni wiernymi sympatykami i protektorami konferencji. Należą do nich m.in.: wielki pionier polskiej kardiologii prof. Jan Moll, znakomita znawczyni farmakologii klinicznej prof. Halina Adamska-Dyniewska, nieoceniony kardiolog dziecięcy prof. Władysław Rokicki, niezwykle oddana naszym konferencjom prof. Luba Judkiewicz i bardzo życzliwy tym sympozjom prof. Andrzej Żebrowski. Utraciliśmy wspańniętych referentów i niezwykle oddanych przyjaciół. Ich strata jest niepowetowana. Pozostają stale w naszej wdzięcznej pamięci jako szlachetni i wspaniali lekarze.

Zorganizowanie – systematycznie każdego roku przez 25 lat ogólnopolskich konferencji kardiologicznych na bardzo wysokim poziomie naukowym, wydawanie w formie książkowej pełnych autorskich zapisów wszystkich wygłoszonych referatów – to niewątpliwie wielki sukces małego w istocie, regionalnego towarzystwa naukowego. Ten sukces nie byłby jednak możliwy bez ogromnego zrozumienia i poparcia tej inicjatywy przez szerokie gremia czołowych polskich kardiologów, kardiochirurgów i farmakologów klinicznych ze wszystkich akademii medycznych i instytutów naukowych. Oceniając chlubnie dorobek Włocławskiego Towarzystwa Naukowego, należy wyrazić również najwyższą wdzięczność tym wszystkim klinicytom, którzy przez całe ćwierćwiecze okazywali organizatorom konferencji swą szlachetną pomoc. Tylko im zawdzięczamy wykonanie pięknego dzieła, jakim była organizacja 25 ogólnopolskich konferencji kardiologicznych Włocławskiego Towarzystwa Naukowego. Należy się im za to głęboka wdzięczność i szczere podziękowanie.

Nota o autorze

Profesor dr hab. n. med. Stanisław Sterkowicz jest kardiologiem, Członkiem Honorowym Włocławskiego Towarzystwa Naukowego, inicjatorem i przewodniczącym Komitetu Organizacyjnego wszystkich 25 ogólnopolskich konferencji kardiologicznych tegoż Towarzystwa.